

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LI. Ч. 93. Нью-Йорк і Джерзі Ситі, субота, 13. травня 1944. No. 93. New York and Jersey City, Saturday, May 13, 1944. Vol. LII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
ТРИ ЦЕНТИ в інших Злучених Державах Америки.Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

Облекшують правила побору понад 26-літніх

Директор Поборової Служби майор генерал Луїс В. Герші повідомив місцеві поборові ради про облекшення правил побору старших рекрутів. Іменно рекрути, що мають 26—29 літ життя, які вже мали йти до війська, можуть відложити службу на якого

пів року, коли вони заняті в продукції „критичних“ воєнних матеріалів. Хто має 30 літ життя і теж працює при такій продукції, той може дістати дозвіл відложити службу на неозначений час. Про відложення служби рішення місцеві поборові ради.

НЕЧУВАНИЙ ЗРІСТ ВОЄННОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІД УПРАВОЮ КАЙЗЕРА.

Звісний будівничий кораблів Генрі Кайзер переняв перед 7 місяцями становище президента в підприємстві будови літаків Брустер Еронотикал Корпорейшен. Упродовж 7 місяців продукція літаків зросла на 344 відсотки отже кругло три з половиною разів. Що дивніше: В тому часі зменшилися кошти заплати робітникам при відповідній зменшенню числа робітників на 33 відсотки, а число годин праці, потрібних на виріб одного літака змаліло з 27,000 на 9,900. Так само змаліло число випадків опускання днів праці з 13 на 5 відсотків.

ЯК ДІСТАТИ МОЛОДЬ?

В пресі, що не виходить англійською мовою, можна читати раз-у-раз різні заради тому, як вратувати на довгий час ту пресу та різні організації, зв'язані тісно з різними національними групами. Очевидно, що іде тут про те, як дістати більше молоді, що була б зацікавлена тими справами. Отже назагал приходять до переконання, що треба повзяти особливі міри, і то зараз, щоб ту молодь дістати. Одним з способів було б влаштування спеціальних курсів для тої молоді, яка мала би зайняти провідні становища, щоб добре пізнала цінності збудованого старим поколінням, бо таким чином буде їй легше агітувати серед іншої молоді.

ПОЛЬСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ ОБЕДНУЮТЬСЯ.

Дня 27. травня відбудеться в Бофало зїзд польських газетарів в Америці. Є тут три синдикати таких газетарів. Всі вони надалі остануть, але рівночасно „обеднуються в один союз для добра справи“. Тою справою є „Єще Польська не згінела...“ себто оборона Польщі.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ?

Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Ukrainian Weekly“

ПОЛЯКИ ТА ЖИДИ, УКРАЇНЦІ І БІЛОРУСИ.

Польська преса пише тепер багато про жидів, зокрема про польських жидів. Та замітне те, що не зважаючи на те писання, ідуть, як вона сама признає, з різних боків щараз нові атаки на Польщу за антисемітизм. Отже є такі жиди, що вишуть, що політика теперішнього польського уряду в Лондоні є далі антисемітська, та що ті, що є близькі до того уряду навіть „тішаться, що Гітлер вирізує жидів“.

Польські газети подають, що все те є ділом комуністичної пропаганди. Тому, кажуть вони, повинен зарадити Конгрес Американої Польонії, що відбудеться з кінцем цього місяця в місті Бофало.

Польський політик і журналіст, З. Новаковскі, що перебуває в Лондоні, називає це все „понурою справою“, але долучає до антисемітизму ще акцію „українців і білорусів“. Каже, що про польські переслідування тих останніх писалося тоді, коли „православні польські вояки відбували реколекції, які вів православний полевий єпископ, що має рангу генерала“. А для жидів-вожків в свято Кучок вибудовано ще „спеціальні шаласи“, — пише Новаковскі. З цього він заключає, що акція з жидами і українцями є поведена на те, щоб розбити польську армію. Каже далі, що „православних“ є в Англії мало, а мають трох капелянів і єпископа, а в самій Польщі було їх кількисот разів більше, а вистарчав для них — полковник. Каже, що православний єпископ Сава боронив польський уряд і вислав письмо до газети „Нью Кронікл“, але газета того письма не видрукувала, а в тім листі мав єпископ твердити, що в війську польським не кривдили православних при авансах. Українці чи білоруси, які запротестували, це, — каже він, двадцять кілька осіб, що не є зв'язані з Польщею; вони лише Новаковскі, вступили до польської армії тільки з нужди і навіть не вміють говорити по польськи.

МОЛОТОВ ЗАПОВІДАЄ АЛІАНТСЬКУ ІНВАЗІЮ

ВІСТИ З КИЄВА ЧЕРЕЗ МОСКВУ

В московських „Ізвестіях“ пише М. Підтиченко про те, що тепер діється в Києві, та як це місто виглядає в п'ять місяців по відступі німців. Каже, що Київ відроджується завдяки „невичерпним силам українського народу“. Повернула Академія Наук УССР і вже розпочала працю. Цікаве, яку саме. Ось зразки: Успішно працює інститут ботаніки з академиком Тришком. Працюють вже інститути: гідробіології й енергетики. Праці Богомольця примінюються в київських шпиталях. Академик Палладин винайшов нові ліки як вітамін „К³“ і „Вікасол“.

Віддано до друку російсько-український словар, під редакцією академіка Калиновича. Знов під редакцією академіка Білецького закінчено перший том історії російської літератури для вищих шкіл.

Відбудовують університет ім. Шевченка, спалений німцями, як теж готуються до святкування 110-літнього ювілею того університету. Вже функціонує 10 вищих шкільних установ з 3,000 студентами.

Зачинає працювати консерваторія. Вернули вже до Києва такі визначні артисти: Литвиненко-Вольгемут, Паторжинський, Гнат Юра. Працює республіканський театр Шевченка під проводом Крушельницького і Маряненка. Майже кожного дня відбуваються концерти московських артистів. А скоро має вернути Академічний театр опери і балету, театр Франка, російської драми ім. Лесі Українки і т. п.

Працює уже Союз советських письменників України на чолі з поетом Максимом Рильським. А письменники Павло Тичина, Микола Бажан, Олександр Корнійчук, Юрій Яновський, Петро Панч, Іван Ле, Анатоль Шіян і Андрій Малишко працюють над новими творами, „присвяченими Великій Війні за Батьківщину і героїчній боротьбі українського народу з німецькими наїздниками“. Вийшли друком: „Данило Галицький“ Миколи Бажана і збірка поезій „Сталінградський зошит“, „Похорон друга“ Павла Тичини, та „Слово про рідну мафір“ Максима Рильського.

Ще далі пишеться про працю українських архітектів над планом нової перебудови Києва, а зокрема Крещатика, „гордості нашого міста“. Весною має бути відкритий теж „столичний стадіон імені Хрущева“.

В часі, коли біля 3,500 аліантських літаків бомбардували 22 атаками залізниці в Франції, Бельгії, Німеччині та Люксембурзі, советське радіо, передавало промову Вячеслава Молотова, советського комісара заграничних справ, в якій він заявив, що вже надійшов той час, коли зачнетися з сходу і заходу спільний наступ Аліантів на гітлерівську Німеччину, та що ворог незабаром відчує сили тих спільних ударів.

ГОТОВІ ПРИЗНАТИ ПОЛЬЩІ ЛЬВІВ І ВІЛЬНО.

Такі курсують в Лондоні погоди, що Совети готові погодитися з польським урядом прем'єра Міколайчика і признати Польщі Львів і Вільно, якщо цей уряд згодиться змінити свій склад та назначити командантом польських військ генерала, приємливого для Советів. Про це має знати дещо більше кс. Орлеманські.

ЯК РІВНІ З РІВНИМИ...

Іван Марушка, промовляв в Лондоні через радіо до „братів і сестер“ Карпатської України, звиваючи їх, „щоб повстали як один до безпощадного бою проти німців і мадярів“. Зачав промову такими словами: „Ми, воїни з Підкарпаття, які служимо в чехословацькій армії в Англії... Заявив, що вони „вступили добровільно в чехословацьку армію, а закінчив тим, що по перемозі „над кривавими бестіями будемо вільно жити в нашій словацькій державі з неськими і словацькими братами, як рівні з рівними“.

ПАТ ПРО „НІМЕЦЬКУ ВАНДУ“.

Як уже була свого часу згадка, на італійському фронті, де з Аліантами б'ються разом польські частини, говорить через радіо до тих частин полька „Ванда“, що є по німецькому боці. Польська Агенція Телеграфічна виясняє, хто вона є. Каже, що це є Гелена Войдалівна, „гадина з трьома іменами“, що була вже давно на німецькій службі, спровокувала в Польщі до війни заворушення між студентами, допускалась різних саботажів, як вибуху рафінерії нафти в Коросні, а теж спричинила смерть 21. польських летунів, в тій самій місцевості. Як вибухла війна, вона опинилась на Мадярщині, де помагала німцям не допускати втечі польських вояків та офіцерів до Франції.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 545 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

У День Матери

На що вводимо в звичай „День Матери“?

Багато різних причин можна навести, відповідаючи на це питання. Та найкраще буде, коли в день Матери таки кожний і кожна з нас — самі призадумаємось над відповіддю. Ба таким робом всі ми разом дамо своїм матерям хоч раз у рік щось з свого серця і з свого розуму, себто в того, в що самі ті матері вклали цілу свою душу. Бо Свято Матери має в першу чергу сентиментальний підклад. І то такий, через який ми самі стаємо ліпшими і ближнішими. А хто не може з себе видобути цього сентименту, то якими іншими благородними почуваннями він може жити?

Та День Матери є не тільки на те, що Матір цвіти збирала. Але й на те, щоб сама застановилась, як вона свій материнський обов'язок виповнила, а що важніше, як його тепер сповняє.

Матір є завжди живим прикладом для дитини. Вона є та перша, яку дитина наслідує, яка в диточій уяві є тою, якою і дитина хотіла би бути. Тому це так

важне, якою є мати: чи вона пуста, чи розважна, чи тільки гуляє, чи читає. Тому це так важне, якою вона роботою займається, чим цікавиться. Звідси і та велика вага, яку прив'язують культурні народи до свого свідомого жіноцтва, зокрема до жінки-матери.

Українська Мати, ось та, що береже нині українського життя на українських землях, це ніщо інше, а тільки Мати Страдниця, що з героїською посвятою ратує український рід в часі найбільшого лихоліття, яке колинебудь зазнавав український нарід. І тому ми, що походимо з української землі, саме перед нею клонимо нині голову. Це вона видала найславніших борців, а тепер ще сповняє важний обов'язок вратувати від смерті з нужди й інших нещастя тих, що при життю остались. Тому думаймо, нині, як тій Матері чимскорше прийти з найбільшою помічю. Бо це буде найкраща пошана не тільки українським матерям в Україні й Америці, але й всім матерям у світі.

Ще одна наука — чужим коштом

Недавно згадували ми про виступ кс. Орлеманського в Москві з цього боку, як критикували це американці, беручи під увагу його виступ як „американського громадянина“, тут родженого, що то промовляв в Москві через радіо до європейських поляків як до своїх „співгромадян“. А тепер згадаємо про іншого роду критику, яку помістила друга ньюйорська газета, а то „Нью Йорк Гералд Трибюн“ п. н. „Злий аргумент“.

В тій новій критиці іде вже не про одну американську особу польського походження, як це є в випадку кс. Орлеманського, але про американсько-польські організації, чи польське громадянство в Америці. Іде про них як таких, що відносяться до американського уряду з загальними домаганнями чи протестами в справах Польщі, чи в таких, як от поїздка кс. Орлеманського до Советів. Конкретно в даному випадку: іде про делегацію американських поляків до Вашингтону, до департаменту стейту, саме в тій останній справі.

Очевидно, пише часопис, що ніхто не відмовляє права американським громадянам їздити до Вашингтону і там домагатись вяснень, чи протестувати проти

в такому змислі протестувати, а тільки так повинен, то повинен протестувати так, якби від цілого американського загалу, від імені цілого народу. Це не противиться тому, щоб задержувати сентимент до краю і народу свого походження. Часопис теж не осуджує самого протесту американських поляків: не каже, чи він добрий, чи злий. Хоч виходить, що не бачить у ньому нічого злого. Тільки підкресляє, що коли таке робимо, то треба в таких випадках пам'ятати, щоб керуватись американськими інтересами. Хоч і тут признає, що не раз не так то легко можна визнатись в тому, як треба ці інтереси розуміти. Та у всякому випадку, каже часопис, треба пам'ятати на те, щоб, наприклад, „французька квестія“ чи яка інша, не ставали самі собою квестією в американській політиці, та щоб через такі квестії не формувалась „французький“, „польський“, чи який інший бльоки.

Те останнє звернене в першу чергу проти цього, щоб такі бльоки не були використовувани при чисто американських внутрішніх справах, зокрема при виборах.

„ЛЕНД ЕНД ЛІЗ“ ПОЛЬЩА І РОСІЯ.

Американські газети передали заяву польського ксьондза Б. А. Бояновського, котрий вважається провідником польсько-американських священничих католицьких кол. В цій заяві він каже, що в Тегерані додано „міжнародного торгу“ в справі Польщі між през. Рузвелтом, Чорчилем і Сталіном. „Польщу віддано в аренду („Ленд енд Ліз“) Росії“, каже кс. Бояновскі, а „за ціну Польщі має бути, очевидно, запевнений

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЄМО СЕМКА ЗАЛЬПАНОВОГО (Solumney), походить з села Настасів, повіт Тернопіль. Хтоб про нього знав, або він сам, просимо зголоситися на адресу: **J. L. FLEMING** 405 Cannon Bldg., Troy, N. Y.

НАРІПШЕ вяснення, як одержати Горожанські Папери вишлю кожному мужчині або жінчині, по одержанню 10 ц. на кошти пересилки. Інтересованих прошу писати до: **T. R. Krzyzanowski, 1104 Marion St., Camden, N. J. 78.**

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крові для подружого свідцтва.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697

Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30. Жінка-доктор до обслуги. X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

ГОРОЖАНИ УКРАЇНСЬКОГО РОДУ
З ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.
Голосуйте 37Б в машині до голосування

SAMUEL K. KAIN
FOR CORONER
Зорганізований Демократ.
ГОЛОВНІ ПЕРЕДВИБОРИ
Tuesday, May 16, 1944

Paid for by Candidate.

похід червоної армії на захід, як вона дійде до Лінії Курзона“. Він каже, що віддача Росії „східних кресів“ Польщі є для Польщі таким ослабленням, що вона без них не вдержиться і буде мусіти піддатись Росії або Німеччині. А тим самим, каже кс. Бояновскі, ось та війна буде прогрою, бо її вигра не осягне властивих цілей.

EVERYBODY SAVING IN
EVERY PAYDAY WAR BONDS

МИРОН ЛІТВІН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
Й ОКЛИЦЮ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ
І вище ПОХОРОН
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy, 4-4646